

Сучасне інформаційно-аналітичне забезпечення та його вплив на міжнародну конкурентоспроможність

¹Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Анотація: У статті досліджено стан розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення та його вплив на міжнародну конкурентоспроможність країн. Доведено важливість розвитку цих питань в Україні та запропоновані заходи, спрямовані на підвищення ефективності її міжнародних економічних відносин.

Ключові слова: інформаційне забезпечення; інформаційно-комунікаційні технології; інформаційно-аналітичне забезпечення; міжнародна конкурентоспроможність.

Abstract: The article studies the state of development of information and analytical support and its impact on the international competitiveness of countries. It proves importance of development of these issues in Ukraine and offers measures aimed at increase of its efficiency in international economic relations.

Key words: information support; information and communication technologies; information and analytical support; international competitiveness.

Є різні підходи до визначення інформаційно-аналітичного забезпечення. Інформаційно-аналітичне забезпечення слід розуміти як процес створення оптимальних умов задля задоволення інформаційних потреб та реалізації посадових обов'язків на основі формування та використання інформаційних ресурсів. Розуміння інформаційно-аналітичного забезпечення, як відповідної підсистеми механізму управління і як елементу становлення інформаційного суспільства, що базується на стратегічному плануванні, ієрархічно-адміністративному, програмно-цільовому підходах, визначає його як систему, що реалізує інформаційний супровід, обґрунтування управлінських рішень шляхом моніторингу, збирання, опрацювання та розповсюдження інформації щодо подій, явищ, фактів, із застосуванням новітніх інформаційно-аналітичних технологій, реалізацією експертних процедур і технологій, узагальненням матеріалів і їх представлення особам, що приймають рішення.

Інформаційно-аналітичне забезпечення розглядають ще, як призначене збільшити рівень узагальнення фактів, обґрунтованість рекомендацій, якість інформаційної продукції, а також, виявляти довгострокові тенденції розвитку суспільства. Система інформаційно-аналітичного забезпечення визначається як та, що сформована на концепції побудови інформаційно-інтелектуального суспільства, яка з використанням організаційно-адміністративних, економіко-математичних методів, а також сучасних інформаційних технологій здатна забезпечити підтримку ефективного управління. Інформатизація суспільства – це створення та використання інформаційних комп'ютерних мереж і технологій у різних сферах діяльності людини. Багато країн мають національні програми інформатизації.

Інформаційно-аналітичне забезпечення визначається через елементи і функції, має свої функціональні підсистеми, тобто яке ефективно функціонує завдяки внутрішній структурно-функціональній побудові спеціалізованих підрозділів. Орієнтовна функціональна структура інформаційно-аналітичної системи включає: підсистему збору, попередньої обробки та зберігання інформації; підсистему аналізу інформації та прогнозування; підсистему формування інформаційно-аналітичних матеріалів; підсистему подання інформації. Розробка й реалізація концепції інформатизації здатна забезпечити підвищення результативності діяльності підрозділів.

Система інформаційно-аналітичного забезпечення управління визначається як взаємозалежна та відповідним чином сформована сукупність організаційних, організаційно-правових, інформаційних, методичних, програмно-технологічних компонентів, що забезпечує необхідну якість прийнятих управлінських рішень за рахунок раціонального використання інформаційних ресурсів та інформаційних технологій. Сучасні інформаційно-аналітичні технології направлені на забезпечення діяльності осіб, що приймають управлінські рішення, в умовах дефіциту часу, неповноти даних про процеси, нечіткості, протиріччя або часткової недостовірності інформації.

Формування глобальної економіки і перехід до інформаційного суспільства сприяють розвитку теорії конкурентоспроможності [1]. До факторів, що досліджуються, додані рівень розвитку людського та інтелектуального капіталу, якість державного управління, соціальна згуртованість суспільства. В цьому контексті досліджується розвиненість соціального капіталу, як особливого суспільного ресурсу, що генерує креативну енергію інноваційного розвитку.

Міжнародну конкурентоспроможність зумовлюють витрати на робочу силу, процентні ставки, обмінні курси та ефект масштабу, саме це є визначальними факторами конкурентоспроможності. В умовах глобалізації використання інформаційних технологій є основою підвищення підприємствами ефективності діяльності, забезпечення конкурентоспроможності. Сфера ІТ є швидкозростаючою сферою, основою зростання є нові технології, удосконалення існуючих. Інформаційні технології сприяють оптимізації процесів обробки інформації, зниженню трудомісткості використання ресурсів, застосуванню нових форм інформаційної підтримки будь-якого виду діяльності, при цьому досягається економія витрат праці, часу, енергії та матеріальних засобів.

Одним з найголовніших завдань подальшого розвитку служб інформаційно-аналітичного забезпечення є їх технічно-організаційне та програмно-технологічне забезпечення. Комунікацію й координацію інформаційних систем забезпечить створення інтегрованого регіонально-розподіленого інформаційно-комунікаційного середовища, об'єднання в єдиний інформаційний і комунікаційний простір складних систем різного рівня, таким чином створюючи можливості надання інформаційно-комунікаційних, аналітичних, адміністративних та інших послуг. В інформаційному суспільстві діють великі інформаційні конгломерати, що поєднують системи створення інформації, та інформаційно-комунікаційні мережі для її поширення.

В умовах глобалізації інформаційно-аналітичне забезпечення спрямовано на інноваційний розвиток країни, комерціалізацію результатів наукових досліджень. В умовах формування інноваційної моделі економіки це створення системи інформаційно-аналітичного забезпечення науково-технічної та інноваційної діяльності. Інноваційний розвиток передбачає впровадження новітніх технологій, нових форм організації діяльності у різних сферах. Система науково-технічної інформації покликана забезпечувати науку, економіку науково-технічною інформацією, на основі чого формують розвиток країни, стимулюючи економічне зростання, посилюючи конкурентоспроможність, збільшуючи економічну вагу у світі та інше.

Світові стандарти, сформовані міжнародною спільнотою, задекларовані у нормах міжнародного права. Інтегрованість економіки в глобальний інформаційний простір стає одним з головних факторів її конкурентоспроможності та ефективності [2]. Цілі та принципи побудови глобального інформаційного суспільства визначені Окінавською хартією [3]. Розвинуті країни пов'язують сучасний розвиток з формуванням інформаційного суспільства, яке відрізняється зростанням використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Про потенціал і динаміку розвитку країн світу в ІКТ-сфері, порівняння стану позиціонування країн на світовому ринку ІКТ судять з індексного аналізу та ранжування країн. Сучасні міжнародні індекси, які характеризують рівень розвитку ІТ-сфери у світі, та рейтинги виступають своєрідним індикатором у створенні можливостей для нарощування конкурентних переваг. Обстеження за єдиною узгодженою методологією дає можливість проводити якісні міжнародні зіставлення даних щодо розвитку країн.

Розвиток ІКТ-сфери приводить до перегляду складу та структури індексів залежно від виникнення нових технологій і розвитку вже існуючих. Наприклад, індекс мережевої готовності (Network Readiness Index – NRI) спрямований на вимірювання ступеня готовності країн світу використовувати можливості, які відкривають інформаційні та інформаційно-комунікаційні технології. Глобальний індекс зв'язку (Global Connectivity Index – GCI), піддає аналізу показники оцінки інфраструктури ІКТ і цифрової трансформації для створення комплексної карти глобальної цифрової економіки. Для оцінки цифрової трансформації країни використовується унікальна дослідницька база: пропозиція, попит, досвід і потенціал оцінені у взаємозв'язку з технологічними факторами – широкосмуговий доступ, хмарні технології, технологій штучного інтелекту та Інтернет речей. Визначаючи прогрес, досягнутий у взаємодії інвестицій в ІКТ, впровадженні технологій, досвіду користувачів і розвитку ринку оцінюється вплив ІКТ на економіку країни, цифрову конкурентоспроможність і можливості зростання та виступає як оцінка прогресу країни у формуванні цифрової економіки. Індекс всебічно оцінює зв'язок передових і фундаментальних технологій з рівнем розвитку національної економіки та промисловості. Країни-лідери, що визначені за цим індексом та показником ВВП на душу населення, мають внесок до світового ВВП майже 95%. Вплив сфери ІКТ у економічному та інноваційному

зростанні країн світу підтверджується оцінкою ІКТ як складової ключових комплексних індексів, наприклад, Глобальний індекс інновацій [4].

За оцінками світових рейтингів встановлено занадто низький вплив інновацій на економічне зростання в Україні у порівнянні з промислово розвиненими країнами. Відповідність показників науково-технічного та інноваційного розвитку міжнародним стандартам важлива у намірах євроінтеграції країни, також статистичні показники повинні відповідати тим, що використовуються у міжнародній статистиці, дані статистики дають можливість наочно оцінити масштаби розвитку наукової та інноваційної діяльності, створити інформаційну базу необхідну для прийняття обґрунтованих рішень в економічній сфері. Формування системи цих показників повинно забезпечити найбільш точне відображення стану науково-технічного та інноваційного розвитку країни та одночасно забезпечувати можливість порівняння цих процесів з станом розвитку їх в країнах світу задля реалізації цілей інтеграції України у світовий науково-технологічний простір. Ці показники повинні відображати новий зміст, тенденції та результати науково-технічного та інноваційного розвитку країни а також і вплив на розвиток економіки країни.

Сектор інформаційних технологій є найбільш динамічним сегментом економіки України. Україна визнана в світі як країна-експортер інформаційних послуг. Переважна кількість ІТ-компаній працюють з іноземними замовниками. Це один із основних напрямів зростання економіки, необхідно мобілізувати потенціал ІТ-сектора, розвивати інформаційну структуру держави, що дозволить нарощувати обсяги високотехнологічного експорту. Такий потужний інституційний ресурс нарощування глобальної конкурентоспроможності успішних країн, як розвиток соціального капіталу, посилення соціальної орієнтації та демократизації економіки, необхідно задіяти у сучасному розвитку країни; реалізувати перехід до створення соціально-економічних умов можливостей розвитку інноваційного потенціалу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Porter, Michael E. *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance* / Michael E. Porter. – Free Press, 1998. – 592 p.
2. The Global Competitiveness Report 2006-2007; 2007-2008; 2008-2009; 2009-2010; 2010-2011; 2011-2012; 2012-2013; 2013-2014. – World Economic Forum. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.weforum.org.
3. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_163
4. GII 2023 at a glance. The Global Innovation Index 2023 captures the innovation ecosystem performance of 132 economies and tracks the most recent global innovation trends. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eurosvita.net/prog/data/attach/8033/wipo-pub-global-innovation-index-2023.pdf>

Синіговець Ольга Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків, e-mail: oms.ukr.kpi@gmail.com

Synihovets Olha M. – PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics of Business and International Economic Relations, National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”, Kharkiv, e-mail: oms.ukr.kpi@gmail.com